

مقالات آماده انتشار، پذیرفته شده، انتشار آنلاین از تاریخ ۲۹ خرداد ۱۳۹۷ XML اصل مقاله (K۷۰۵)

نوع مقاله: علمی - پژوهشی

نویسندگان

^۱ hosein taktabar، ^۲ ali hajikhani، ^۳ mahdi moghddasinia

^۱ Assistant Professor of Arabic Language and Literature at the University of Qom

^۲ Assistant Professor of Quran and Hadith Sciences, Tarbiat Modares University

^۳ Assistant Professor of Arabic Language and Literature, University of Qom

تاریخ دریافت: ۱۴ اسفند ۱۳۹۶، تاریخ بازنگری: ۲۸ خرداد ۱۳۹۷، تاریخ پذیرش: ۲۹ خرداد ۱۳۹۷

چکیده

بر اساس کاربردشناسی زبان، موفقیت در درخواست از مخاطب مهارتهایی را می طلبد. نظریه ادب ورزی به عنوان یکی از شاخه های کاربردشناسی زبان، مورد توجه بسیاری از محققان و پژوهشگران قرار گرفته و دستاوردهای فراوانی را در پی داشته است. در این میان، میراث حضرت امام سجاد (ع) و دعاهای صحیفه سجادیه، به علت برخورداری از معارف اسلامی گوناگون و سبک و مضمون والا و ارزشمند، جایگاه مهمی دارد. علاوه بر آن، تفاوت در جایگاه اجتماعی، سیاسی و دینی افراد، آنها را به سمت شیوه ای خاص از سخن گفتن سوق می دهد تا به این ترتیب متکلم در کنش زبانی خود به منزلت و وجهه مخاطب لطمه وارد نکند؛ چرا که انسان ها در دعاهایشان خداوند را به عنوان عالی ترین مقام هستی مورد خطاب قرار می دهند. این مقاله در پی آن است که با روش توصیفی - تحلیلی و بر اساس نظریه ادب براون و لوینسون و همچنین با توجه به دیدگاه های دانشمندان مسلمان در این خصوص، به بررسی سازوکارهای رعایت ادب در صحیفه سجادیه پرداخته و نشان دهد ایشان در صحبت کردن با خداوند متعال از چه شیوه های ادب ورزی ای بهره می گیرد. نتایج تحقیق نشان می دهد که در صحیفه، از ابزارهای تعدیلی گوناگونی جهت تلطیف فضای امر و کاهش تحمیل خواسته وجود دارد. پرهیز از بیان درخواست به صورت مستقیم، به کار بستن ادب رسمی، استفاده از سبک گزارش، تحقیر شأن و جایگاه خود و بالا بردن مقام مخاطب در خلال توصیف و گزارش از حالات خود و مخاطب از مهمترین شیوه های رعایت ادب در صحیفه سجادیه است.

کلیدواژه ها

امام سجاد (ع)؛ رعایت ادب؛ صحیفه سجادیه؛ دعا؛ حفظ وجهه